

הפנים אל הדלת

לגבי פרטים שנגעו לאנשים חיים. אחד מאנשי קוריאלי אכן הגיש מישפט כזה. מחבר הספר, כתבלב מאוס הידוע ברבים, הודה בבית-המשפט כי קיבל את החומר מתיקי סוכנות-הביון האמריקאית, והתחייב להוציא מהספר את הקטעים שביגללם נתבע לדין.

עכשיו הופיעו באמריקה שני ספרים, שהכילו את אותו החומר עצמו. ספרה של קלייר סטרלינג הוא אחד מהם. האשה ידועה כתועמלנית של הימין האמריקאי הקיצוני, המבקש לחדש את המילחמה הקרה. כתירוץ לכך הוא ממציא את האגדה של מערכת עולמית של טרוריסטים, בני כל האומות, הפועלים בהדרכת המרכז הודוני במוסקבה. גם לממשלת-בגין יש עניין בהפצת אגדה זו, כדי לזהות את "אירגון המרצחים המתקרא פרא-לאו" כחלק מן הקשר הנתעב העולמי האנטי-אמריקאי. זהו הוזה הרבה כסף ונשק.

הכל מזכיר להפליא את הפרוטוקולים של ז'קני ציון. אכן, ספרה של סטרלינג, כמו שאר הספרים שהונחו עלידי השירותים החשאיים האמריקאיים, כתובים באותו סיגנון. אחרי פרק שלם של השמצות נוראות, שאינו כולל אף הוכחה אחת, אין ה"סופרת" טורחת להסביר כיצד היה אדם, שעמד במשך 27 שנים תחת השגחה בלתי-פוסקת של הבולשת הצרפתית, 24 שעות ביממה, יכול להפעיל שירות אירגוני-טרור בעולם. זה הגיוני כמו טענות דר שטרמר הנאצי שהבנקאי היהודי רוטשילד, בעל האף הארוך, שלט בברית-המועצות.

מילא. העטים המורעלים שוב אינם יכולים להזיק לקוריאלי. הוא כבר נרצח. אבל אני שואל את עצמי איך זה קורה שהוצאת-ספרים של ארץ-ישראל העובדת, נושאת האידאליזם של הקיבוץ, מקבלת על עצמה לפרסם ספר מאוס כזה, המשרת אינטרסים עכורים ביותר של הימין הפאשיסטי העולמי, ואיך ידיעות אחרונות מפרסם קטעים ממנו.

אלמלא היו הפרוטוקולים של ז'קני ציון מכוונים נגד היהודים, והיו מכוונים נגד הצוענים או אדומי השיער, האם היו הקיבוץ המאוחד וידיעות אחרונות מפרסמים גם אותם?

הוי. איזה מזל

ומחשבה אפיקורסית לקראת יום-העצמאות וסיום הסידרה עמוד האש:

אמנם, הבריטים היו מדכאים. הם עשו בארץ דברים שלא ייעשו. פעם-פעמיים פתחו באש על עובדי-אורח הפנים-מפגע, בהשתוללות של זעם אחרי שנהרגו חברי. הם למשל, אחרי תליית שני הסמלים, שנאנו אותם אז, והיה מותר לנו לשנוא אותם.

ובכל זאת, ובמבט-לאחור של 33 שנים: איזה מזל היה לנו שהמדכאים שלנו היו בריטים! ולא צרפתים. ולא סובייטים. ולא אמריקאים. ולא ישראלים.

שבת בירושלים

אם אתבקש פעם לפרט את הימים הגדולים של חיי, לא אתקשה לזהות אותם. יהיו ביניהם היום שבו נתקבלתי לשורות הצ"ל, היו שבו יצאתי לקרב הראשון במלחמת העצמאות, היום שבו נפגשתי לראשונה עם סעיד חמאמי, היום הראשון שלי בקאהיר, ועוד יום אחד או שניים שעדיין איני יכול לתארם.

יהיה ביניהם היום שבו עליתי בשיירה לירושלים הנצורה, באפריל 1948. נזכרתי בו השבוע, למיקרא המונולוג של נהג-המשאית המתפרסם בגליון זה (ראה עמוד 15-13). במיסגרת הדיווח על הסידרה עמוד האש.

היתה זאת שיירה של כ-130 משאיות. יושבתי מאחורי תיבות של גבינה צהובה במשאית הבלתי-משוריינת. כאשר עברנו, במהירות, בין ההרים המיוזעים של באב-אל-ואד (שער הגיא) דרוכים לקראת מטה-האש שעמד לרדת עלינו בכל עת, ידענו שכל רגע יכול להיות הרגע הי אחרון.

עברנו בלא-פגע את מס' לול-האימה, ולפגע — מי יכול לתאר את המיפגש! — לוחמה-קטל. אנשי ה"פלמ"ח, שירדו לקראתנו בצהלה מן הגיבעה שנת פסה עליהם, אחרי הקרבות המרים שבהם נהרג עבד-אליקאדר האגדתי.

אך הרגעים הגדולים באמת באנו לנו בירושלים. היה זה יום-ישבת. אך העיר פתחה לנו את ליבה בהתפוצצות של התלהבות. המונים הריעו לנו ברחובות, במירפסות, על הגגות. נכנסנו אליה כצבא מנצח. הרבנים ובחוריה-הישיבה חיבקו אותנו באכססאות, הנערות גישקו אותנו כאילו היינו גיבורי הדור. זה היה נהדר. (למרות שכבר חשבנו אז שאנחנו פייטנים גדולים, היינו כולנו ביישנים לאקסנים.) מי חלם אז על כביש רמות?

אני

באש"ף, שחשף את עצמו, כאשר קיים מגעים עם פטריוט ישראלי (אם מותר לי לקרוא לעצמי כך). מתנקשים אנרי קוריאלי נרצח בפאריס במאי 1978. אלמונים קטלוהו ביריות במעלית של ביתו (העולם הזה 2123). הוא מילא תפקיד חשוב ביותר בטיפוח המגעים בין מחנות-השלום מישראל ומפולסטין.

קוריאלי היה אחד האנשים המרשימים ביותר שהיתה לי הזכות להכירם בחיי. הוא היה אידיאליסט צרוף, בלא שמץ של אמביציה אישית. הוא סיכן את חייו פעמים ללא-ספור למען האידאליזם שהאמין בהם. הוא היה אינטלקטואל מהיר. כל שיחה עימו היתה בבחינת תענוג שיכלי טהור. ניתוחיו הפוליטיים-חברתיים, שהבנו עולם ומלואו, סיפקו למוח תמריץ ואתגר, גם במיקרים שבהם לא הסכמתי עימו (כמו בפרשת ביאפרה, למשל). אני תמכתי בשיחרור החבל, הוא ראה בכך מזימה של חברות בינלאומיות ציוניות.

קוריאלי

קוריאלי עמד בראש קבוצה קטנה, שעזרה לכל לוחמי השיחרור ברחבי העולם השלישי — אנשים שנאבקו במישטר-ערצות טרוריסטיות במדינותיהם ואנשים שנאבקו במישטרים קולוניאליים, מארגונואי ועד דרובי אפריקה. הוא היה יהודי, מצרי, קומוניסט שמתח ביקורת חריפה על בריית-המועצות.

כאשר פירסם העיתון הצרפתי לה פואן מאמר-השמצה, שבו תואר קוריאלי כראש רשת בינלאומית של הק"ב הסובייטי, פרצתי בצחוק. באותו היגיון אפשר לקבוע כי מנחם בגין הוא סוכן סובייטי. (שמעתי גם תיאוריה זו. מדוע שיחררו אותו הסובייטים ממחנה-המוות שלהם בסביר? האם לא מילא תפקיד חשוב בגירוש הבריטים מהמרחב? האם אינו עושה את הכל כדי להנציח מלחמה אשר תפתח את המרחב לפני בריית-המועצות?)

הצחק עבר לי, כאשר אותם מאמר הופיע בשבועון הגרמני דר שפיגל. מישוה דאג לכך, זמן קצר לאחר מכן נרצח קוריאלי. הודעה אלמונית טענה כי מבצעי הרצח היו פאשיסטים צרפתיים אנטי-שמיים, משרידי הקולונלים האלגריים, היה ברור כי יש קשר בין המאמרים, שבאו מתיקי השירותים החשאיים, ובין הרצח. בשבוע עבר קרתי בידעות אחרונות מאמר-השמצה נתעב עלי. היה זה פרק מסיפרה של אחת קלייר סטרלינג, הידועה בשל קשריה המצוינים עם הסייאיאי, סוכנות הביון המרכזית של ארצות-הברית. ספר זה עומד להופיע בוועה הקיבוץ המאוחד.

הנה העובדות: לא מכבר הופיע בצרפת ספר-השמצה המוקדש כולו לקוריאלי. הוא היה מלא שקרים כריזמו (על כמה מהם אני יכול להעיד אישית, מתוך היכרותי בת 20 השנה עם האיש). מכיוון שרק בישראל יכול אדם מת לתבוע דין על פי החוק לאיסור לשון הרע וחוק הגנת הפרטיות (נהגים לא המציאו המצאה פנטסטית כזאת) אי-אפשר היה להגיש מישפט נגד המחבר, חוץ מאשר

יש לי חולשה אישית, שאיני מסוגל להתגבר עליה. קשה לי מאוד לשבת במקום ציבורי כלשהו, כשגבי אל הדלת.

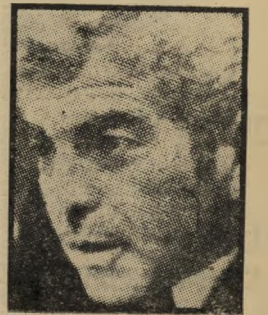
יתכן שזה רפלקס שנוצר בשנים הרחוקות שבהן שירתתי באצ"ל, ושהתחזק בימי שירותי בשועלי שימשון. יתכן שזהו פרי הסקרנות הטבעית, שבילעדיה אין אדם יכול להיות עיתונאי טוב (או חבר-כנסת טוב).

כך או כך — זוהי עובדה. ביושבי כשגבי אל הדלת, אני חש באי-נוחות גופנית, בדרך כלל אני תופס אינסטינקטיבית מקום כשגבי אל הקיר, ואם אפשר — בפינה.

יש רק אדם אחד בעולם שלמענו ויתרתי על כך ביודעני.

פעם נדברתי עם הד"ר עיצאם סרטאווי לסעוד ביחד במיסעדה צרפתית, בבית-אוכל זה, כמו רבים אחרים בפאריס, מסודרים השולחנות לזוגות כך שאחד משני הסועדים (בדרך כלל הגברת) יושב כשגבו אל הקיר, והשני (בן-זוגה) יושב כשגבו אל האולם, כך שיוכל לשלוט בבתי-לזוגות מבט-הערכה באין מפריע. על כל פנים, נמנע ממנו להעריך באותה שעה גברת אחרת.

בהיכנסנו למקום, פסעתי אוטומטית אל המקום של ליד הקיר. אחרי היסוס קל ביקש ממני סרטאווי להתחלף במקומות. עשיתי זאת.

סרטאווי

קשה לי לאמר שהרגשתי מאוד בנוח. לא רק בשל חולשתי, שעליה התוודיתי זה עתה, אלא גם מפני שהייתי בקרה-אש בין האיש ובין הכניסה. בכל רגע יכלה הדלת להיפתח, ומסופקני אם הייתי מספיק לשמוע את קולות הירי.

סעיד חמאמי, נציג אש"ף בלונדון, האיש שעזמו פתחתי את המגעים שלי עם מחנה-השלום הפלסטיני לפני שבע שנים, נרצח לאור-היום במישידו בלונדון, עלידי שליחי עיראק. עמיתו הפאריסאי נרצח באותה דרך, מפני שנחשד (שלא בצדק) שהיה לו חלק במגעים שלנו עם מישלחת אש"ף שבאה לפאריס. לא היה זה סוד כי סרטאווי עמד בראש רשימת הקורבנות המיועדים של הקנאים.

במשך שנים היה הד"ר עיצאם סרטאווי צפוי להירצח בכל רגע, 24 שעות ביממה. אשמתו היחידה היתה שהוא דוגל בקו של הידברות בין המחנה הפלסטיני ובין מחנה-השלום הישראלי, ובכילולו הציגוים. להשקפה זו יש לו שותפים רבים מאוד באש"ף, עד לדרג הבכיר ביותר. אך בניגוד לאחרים, חשף סרטאווי את עצמו בגלוי, ניהל את המגעים בעצמו ואף הודיע על כך ברבים.

לפני חודש עשה מעשה נועז עוד יותר. הוא בא לדמשק, מרכז הקנאות האנטי-ישראלית והאנטי-ציונית בעולם הערבי. במועצה הלאומית הפלסטינית, שנערכה שם, העמיד בגלוי על סדר-היום את הצורך במגעים בין הפלסטינים ובין הישראלים הדוגלים בפיתרון הסיכסוך הישראלי-פלסטיני על בסיס הזכות להגדרה עצמית (של שני הצדדים). גם אם הם ציונים, הוא עשה זאת כבורם שבו אין מחסור בדמגוגים, בקנאים, במסיתים ובמדיחים — ממש כמו בכנסת הישראלית.

כאשר לא התקבלה תביעתו לנמק קו זה בישיבה פומבית הוא התפטר, והתפטרותו לא התקבלה. מצבו הנוכחי אינו ברור. אך ברור שאילו היתה נערכת בעולם החחרות על פרס אומץ-הלב בשירות השלום (להבדיל מהפרס-נובל לשלום, שהוא לא-פעם מגוחך), הוא מועמד רציני מאוד.

מדוע אני מזכיר זאת? הנה נודע כי המזכירות של תנועת שלום עכשיו הדיחה שניים מחבריה, על כי נפגשו פעם עם סרטאווי, בביתו הפרטי של מיליונר יהודי בווינה. השניים הסתירו את דבר ההגעה מפני הציבור, וכנראה גם מפני חבריהם. לא היה להם האומץ לקום ולהצדיק את מעשהם בפומבי ובפה מלא. להיפך, הם הצטרפו בינתיים לרשימת-בחירות הדוגלת בתמשך ובמיסוד הכיבוש הישראלי בגדה המערבית.

איוזה הבדל בין דרגות אומץ-הלב! בעבר הטיחו אנשי הימין והמערך בפני לא פעם, אחרי שנאמתי בכנסת על הצורך בשלום: "היכן אורי אבנרי הערבי?" זוהי לפני זמן, עכשיו הייתי יכול לשאול: "היכן עיצאם סרטאווי הישראלי?"

הפרוטוקולים של

זיקני הטרור

סעיד חמאמי, אויבי, ידידי, גיבור השלום, נרצח בלונדון בינואר 1978. הוא היה האיש הבכיר הראשון